

La plomada

(ALDC, VII, 1656. La plomada)

La *plomada* (s. XVI), ‘peça de plom posada al cap d'un cordill, que serveix per a assenyalar la línia vertical’, és un der. de *plom* (< PLŪMBU), congènere del cast., d'àrea reduïda, enfront del geosinònim *plom* (s. XIV, “un plom de peyrer”, doc. ross. a. 1399), molt extens, que coneix les var. *palom* 32, amb epèntesi vocàlica, *plum* 3, del ross., *prom* 85, de l'alg. (on podria haver-hi ajudat el campidanès *prumu*), i *pllom* (var. vocalitzada *piom* 106, 115), com també els compostos genuïns *peu de plom* 77 (< PĒDE) i *taulaplom* (s. XIX) (< *taula a plom*; < TABŪLA ‘post’), pròpiament “regle que té incorporada una plomada per a mantenir-lo vertical” (DIEC); en canvi, *fil a plom*, del ross., amb les var. *fil a plum* 1, 2, 4-6, 8, 9, 11, 13, 14 i *fil a plum* 7, amb *-n* final per influència de l'oc., constitueixen un manlleu al fr. *fil à plomb*. Coneix alguna extensió *pes* 106, 108, 134, afí a l'arag.

—o el seu tributari—, sota la var. *peso* 93, 100, der. del llat. PENSUM, part. de PENSARE ‘pesar’; es tracta d'una extensió semàntica de ‘instrument per a pesar’, com ho són *piló* 31 (der. de *pila* < PĪLA ‘columna’), de ‘piu o contrapès de la romana’, i *nivell* 31 (< *llivell* < llat. vg. *LIBELLUM), de ‘aparell per a comprovar l'horitzontalitat d'una línia o d'un pla’ (cf. mapa 974).

Plom, de doc. med., reflecteix una àrea quasi pancatalana, amb l'excepció del ross. *fil a plom*, pres del fr., i del der. *plomada* (s. XVI), que trobem en alguns punts isolats del cat. peninsular i en bal. del qual el mall. *taulaplom* representa una innovació.

Són mots normatius *plomada*, des del DOrt, 1917; *plom*, *taulaplom*, des del DG1, 1932.

